

ἔσας τιμὰς τῷ δυσμενεῖ τῆς πατρίδος ἀδελφῷ αὐτῆς ταῖς ὀφειλομέναις τῷ
προενεγκόντι ἑαυτὸν ὀλοκαύτωμα ὑπὲρ τῆς πατρίδος (ἦτοι τῷ Ἑτεοκλεῖ)
οὗτοι συνέχθαι, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔρυν (στ. 323)

Τούτῳ δ' ἀρμόττει τὸ ὑπὸ τοῦ χοροῦ ἐν πανηγυρικοῖς ἄσμασι ἀνακηρυσσόμε-
νον καὶ ἣτις ᾠδὴ καταλέγεται εἰς τὰς κρατίστας τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως
(στ. 334 κ.έ.)

πολλὰ τὰ δεινὰ, κοῦδέν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει*

βραχεῖα καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐπικναλαμβανομένη ὑποτύπωσις πρὸς δῆλωσιν τοῦ
μεγάλουργοῦ, δι' οὗ ἐπαικίσθη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ καταδρασπύζειν τῆς γῆς
περαινομένη ᾠδῇ

σοφὸν τι τὸ μηχανόεν τέχνας· ὑπὲρ ἐλπίδ' ἔχων
ποτὲ μὲν κακόν, ἄλλοτ' ἐπ' ἐσθλὸν ἔρπει·
νόμους τ' αἰείρων χθονὸς
θεῶν τ' ἔνορκον δίκαν
ὕψιπολις· ἀπολις, ὅτῳ μὴ καλὸν
ξύνεστι, τόλμας χάριν·
μήτ' ἐμοὶ παρέστις
γένοιτο μήτ' ἴσον φρονῶν ὃς τάδ' ἔρδει.

Ἐν Ναυπλίῳ μηνὶ Ἰανουαρίῳ 1880.

N. ΠΕΤΡΗΣ γυμνασιάρχης.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ὁ π δ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ.

§ 11 *

Ἄστυ, ἀστίτης, ἀστός, ἀστικός, ἀστεῖος, ἐξ οὗ ἀστεῖσμός, ἀστεῖσμος, ἀστέϊσμος) καὶ ἀστερεύομαι.

Ἄστικός, οὐχὶ ἀστυκός.

Ἐκ τῆς λέξεως ἄστυ, ἣτις εἶνε παλαιοτάτη ἀπαντῶσα καὶ ἐν τοῖς Ὀμη-
ρικοῖς ἔπεσι, παρήχθησαν τέσσαρα ὀνόματα, τὸ δις ἢ τρίς εὐρεθὲν ἀστίτης,
τὸ σύνηδες ὑπάρχον ἀστός, οὗ καὶ ὁ Ὀμηρος ποιεῖται χρῆσιν, καὶ τὰ παρὰ
τοῖς μεθ' Ὀμηρον φερόμενα ἀστικός καὶ ἀστεῖος, ὧν κοινότερον καὶ γνωρι-
μώτερον τὸ δεύτερον.

Στέφ. Βυζάντ. σελ. 139, 12 α" Ἄστυ: ἡ κοινῶς πόλις — Ὁ πολίτης ἀστός

*13. σελ. 228.

καὶ ἀστή καὶ ἀστών. Ἀπὸ τοῦ ἀστός τὸ ἀστίτης. Σοφοκλῆς Ἀλεξάνδρῳ
οὐ γὰρ τι θεσμὸς τοῖσιν ἀστίταις πρέπει.

καὶ

βοτῆρα νικᾶν ἄνδρας ἀστίτας· τί γάρ;

Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ προαστίτης· οὐ γὰρ παρὰ τὸ προάστιον ἦν
γὰρ προαστιεύς, ὡς Δουλιχειεύς, ἢ προάστιος, ὡς Βυζάντιος· οὕτω γὰρ καὶ τὸ
θηλυκὸν εὐρίσκεται προαστία γῆ ἐν Φρίζῳ Σοφοκλέους·

ἔρια κελεύθου τῆσδε γῆς προαστίας.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἀστεος γενικῆς ἀστεῖος, ὅπερ ἀντιδιέσταλται τῷ ἄγροικος, καὶ
ἀστεῖζω καὶ ἀστεῖσμός». Ἀντὶ τοῦ ἦν γὰρ προαστιεύς γραπτέον ἦν γὰρ
ἌΙΝ προαστιεύς. Πλειστάκις μετὰ τὸν σύνδεσμον ΓΑΡ ἐξέπεσε τὸ δυνητικὸν
μόριον ἌΙΝ, ὡς θὰ παραστήσωμεν ἄλλαχοῦ.

Τὸ ὄνομα ἀστίτης εἶνε ὁμοίως ἐσχηματισμένον τῷ γῆτης καὶ κατὰ συ-
ναλοιφήν γῆτης καὶ τῷ χωρίτης. Στέφ. Βυζάντ. σελ. 206, 18 «Ἡ παρὰ τὸ
γῆ γῆτος, ἀφ' οὗ καὶ γῆτης ὁ αὐτόχθων καὶ γῆν οἰκῶν, καὶ γῆινος μετου-
σιαστικόν» καὶ σελ. 699, 8 «Ἀφ' οὗ καὶ χῶρος, ὅθεν τὸ χωρίτης, ὡς ἀπὸ
τοῦ μέσος μεσίτης, τόπος τοπίτης, ἢ ἀπὸ τοῦ χώρα χωρίτης, ὡς ἀπὸ τοῦ
ἔδρα ἐδρίτης, ἐσπέρα ἐσπερίτης». Μνημονεύονται δὲ καὶ ἄλλα ἐμφερῆ τού-
τοις ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, οἷον σελ. 22, 3 «Ἄγρός· τὸ χωρίον. Ὁ
οἰκῆτωρ ἀγρότης — καὶ ἀγρίτης, ὡς τόπος τοπίτης» καὶ σελ. 46, 24
«Αἰθήρ· ὁ ὑπὲρ τὸν ἀέρα πεπυρωμένος τόπος. Λέγεται καὶ θηλυκῶς. Τὸ
παράγωγον αἰθέριος καὶ αἰθερία καὶ τῆς αἰθέρος αἰθερίτης» καὶ σελ. 64, 6
«Ἀκτὴ· — Τὸ ἐθνικὸν — Ἀκτίτης, ἐξ οὗ τὸ Ἀκτίτου πέτρα ἐν τῇ τραγω-
δίᾳ ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ, ὡς αὐλή αὐλίτης» καὶ σελ. 146, 9 «Αὐλή· ἡ ἔκαυ-
λις — Ὁ οἰκῆτωρ αὐλίτης» (Πρόβ. καὶ λ. Πολύμνη, σελ. 531, 3). Φέρεται
δὲ παρ' αὐτῷ καὶ (σελ. 176, 25) «Οὐ γὰρ ὁμοῖον τῷ τεμερίτης οὐδὲ τῷ ἐρ-
κίτης· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς γενικῆς ἀλλ' ἀπὸ τῆς εἰς ΟΣ εὐθείας ταῦτα καὶ εἰκό-
τως ἔχει τὸ Ι». Περὶ τοῦ Ἀκτίτης ἴδε Μεινέκιον Ἀναλ. Ἀλεξ. σελ. 48.
Οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα ὀνόματα ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, οἷον ὁδός - ὁδίτης,
κέλευθος - κελευθίτης (οὐχὶ κελευθήτης), λόχος - λοχίτης, κύμβος - κυμβί-
της, πύργος - πυργίτης, ἐρημος - ἐρημίτης, αἰγιαλός - αἰγιαλίτης, ἱπρός -
ἱπνίτης, κρίβατος - κριβατίτης, τραπέζα - τραπεζίτης, ἄμαξα - ἄμαξιτης.
σκηνή - σκηνίτης, στήλη - στηλίτης, καλύβη - καλυβίτης, πόλις - πολίτης,
ἐπαλξίς - ἐπαλξιτης, πυκνός - πυκνίτης, κτλ., περὶ ὧν ἀκριβῶς ἄλλαχοῦ, ὡς
καὶ περὶ τῶν εἰς ΗΓΗΣ ληγόντων, κωμήτης, κτλ. Τὸ ὄνομα ἀστίτης ἀνε-
γνώσθη καὶ ἐν ἐπιγραφῇ (Τόμ. Β', σελ. 169 Βοικκ.) «ἔμμεν δὲ αὐτὸν καὶ
πολείταν μέτοχόν τε πάντων ὧν περ καὶ τοῖς ἄλλοις προξέναις καὶ τοῖς ἀστέ-
ταις». Πρόβ. καὶ Σμιδίτιον Ἡουχ. Τόμ. Α', σελ. 304. Ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐλ-
ληνισμῷ εὐρέθη καὶ συναστέτης.

Τὸ ἀστὸς σημαῖνον τὸν ἐκ τοῦ ἀστεος ὄντα λαμβάνεται συνήθως κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ξένον, οἷον Πίνδαρ. Ὀλυμπ. Ζ', 90 «καὶ ποτ' ἀστῶν καὶ ποτὶ ξείνων» καὶ Δ', 78 «ξείνος αἶτ' ὦν ἀστὸς». Ξενοφ. Ἀπομν. Α', 6', 60 «ἐκείνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητῶς καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους λαβὼν οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατον. Πλάτ. Ἀπολ. σελ. 30, α' «καὶ ξένω καὶ ἀστῶ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει» καὶ Γοργ. σελ. 515, α' «ἢ ξένος ἢ ἀστὸς, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος» καὶ ἀλλκχοῦ. Καὶ ἐξ ἄλλων δ' ἔχει τις νῦν καταλέξῃ μαρτύρια τῆς κατ' ἀντίθεσιν χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἀστὸς καὶ ξένος· γίνεται δ' ἀντιδιαστολή τοῦ ἀστὸς καὶ πρὸς τὸ ἐπακτὸς καὶ πρὸς τὸ μέτοικος, οἷον Εὐριπ. Ἰων. 290 αὐτὸς ἀστὸς ἀλλ' ἐπακτὸς ἐξ ἄλλης χθονός». Ξενοφ. Πόρ. Β', 2 ἀφ' ἑλαιοῦμεν δὲ καὶ τὸ συστρατεύεσθαι ὀπλίτας μετοίκους ταῖς ἀστοῖς». Πλάτ. Πολιτ. σελ. 563, α' «μέτοικον δὲ ἀστῶ καὶ ἀστὸν μετοίκῳ ἐξισοῦσθαι καὶ ξένον ὡσκότως».

Τὸ θηλυκὸν τοῦ ἀστὸς λέγεται ἀστή, οἷον Ἑρόδ. Α', 173 «καὶ ἦν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικῆτη, γεννητὰ τὰ τέκνα νενόμισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν γυναικὰ ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἀτίμα τὰ τέκνα γίνεται» καὶ Δ', 78 «ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποία ἀστή, ἐξ ἧς ἦν Ὀρικὸς Ἀριεπείθει παῖς». Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 541 «ὅσκιπερ ἐσμέν ἀσταιί». Ἀντιφάν. πρὸ Ἀθην. σελ. 572, α' «ἐταίρας εἰς ἔρωτ' ἀφίκετο ἀστῆς». Λυσ. κ. Ἀγορ. 67 «ἐκεῖθεν δὲ παιδίσκεν ἀστῆς ἐξέχων ἀλίσκεται». Ἰσακλ. π. Ἀπολλοδ. Κλήρ. 16 «ἢ μὴν ἐξ ἀστῆς εἰσάγειν». Δημοσθέν. σελ. 1315, 54 αἰσθήγαγεν ἐμὲ ἀστὸν ἐξ ἀστῆς ἐγγυητῆς αὐτῶ γεγονημένον εἰδώς». Ἀνθολ. Πκλ. Γ', 208 «πᾶσαι δ' ἀσται ἔσαν καὶ ἐταιρίδες». Ἀθην. σελ. 577, β' «Ἀριστοφῶν δὲ ὁ ῥήτωρ ὁ τὸν νόμον εἰσνεγκὼν ἐπ' Εὐκλείδου ἀρχοντος, ὅς ἂν μὴ ἐξ ἀστῆς γένηται νόθον εἶναι, αὐτὸς ἀπεδείχθη ὑπὸ Κκλλιάδου τοῦ κωμικοῦ ἐκ Χορηγίδος τῆς ἐταίρας παιδοποιητῆμενος», κτλ. Ἰσως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἡσυχίῳ κείμενον «*Ἀσταί*: πόλις» μετατυπωτέον εἰς τὸ «*Ἀσταί*: πολίτιδες», ἂν μὴ προκρίνη τις τὸ «*Ἀστε(α)*: πόλις». Περὶ τῆς τοῦ Ε καὶ Σ συγχύσεως διελθόντες ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 454 κέξ. Εὐρίσκεται δὲ τὸ θηλυκὸν ἀστή καὶ ἐπὶ τοῦ ὀνόματος ἐλαία τεθειμένον κατὰ κωμικὴν χρῆσιν, ὡς λέγει ὁ Πολυδεύκης Θ', 17 «Ἡ δὲ κωμωδία καὶ ἀστῆς ἐλαίας εἴρηκε τῆς ἐν τῇ πόλει». Πρβ. Ἡσύχ. «*Ἀστή ἐλαία*: ἡ ἐν ἀκροπόλει ἡ καλουμένη πύργου· διὰ χθαμαλότητα» καὶ Εὐστάθ. σελ. 1383, 6 «Καὶ ἀστὴν ἐλαίαν τὴν ἐκεῖθεν καὶ μάλιστα τὴν ἐξ ἀκροπόλεως τὴν καὶ ἱεράν» (Πρβ. Σμιδίτιον Ἡσυχ. Τόμ. Α', σελ. 305).

Ὅσκις οἱ παλαιοὶ ἤθελον νῦν παραστήσωσι τὸν γεγονότα ἐκ τε πατρὸς ἀστοῦ καὶ μητρὸς ἀστῆς, πρὸς ἀμφότερον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἀστῶν ἢ ἐξ ἀστῶς ἀμφοτέρων ὦν ἡ γεγονώς, οἷον Ἀριστοτέλ. Πολιτ. Γ', γ', 5 «τέλος δὲ μόνον τοὺς ἐξ ἀμφοῖν ἀστῶν πολίτας ποιοῦσιν» καὶ Αἰλικ. Ποικ. Ἱστορ. Σ', 10 «Περικλῆς στρατηγῶν Ἀθηνάσιος νόμον ἔγραψεν· ἔαν μὴ τύχη τις ἐξ ἀμ-

φοῖν ὑπάρχων ἀστῶν, τούτῳ μὴ μετεῖναι τῆς πολιτείας» (Πρβ. καὶ II', 24 καὶ Σουῖδ. λ. δημοπολίτης) καὶ Ψευδαριστοτ. Οἰκονομ. 4 εἰ μὴ εἶναι πολίτην δεῖ δὲ μὴ ἐξ ἀστῶν ἀμφοτέρων ᾗ καὶ Ἐπιγρ. Τόμ. Β', σελ. 453 κίεριν ἀστὴν ἐξ ἀστῶν ἀμφοτέρων ἐπὶ τρεῖς γενεάς γεγενῆσθαι καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός». Ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ τῷ Ψευδαριστοτέλει φέρουσι τῶντίγραφα αὐτῶν, ὅπερ ἐπληρωθῶν ὑπὸ τ' ἄλλων καὶ ὑπὸ τοῦ Κόβητου (*Var. Lect.* σελ. 283 καὶ 370). Εὐρέθη δὲ γεγραμμένον καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῶν θάνατον ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ ἀστῶν καὶ οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος οὐδ' αὐτὸς ὢν ἀντὶ τοῦ οὐδ' ἀστὸς ὢν καὶ μὴ σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ αὐτοῦ φανῇ ἀντὶ τοῦ ἐξ ἀστοῦ καὶ αὕτη δ' ἐπυργώσαντο ἀντὶ τοῦ ἀστη δ' ἐπύργωσάν τε, κτλ. (Ἰδε Βέκτιον Ἐπιστ. Κριτ. σελ. 161 καὶ Κόβητον *Var. Lect.* σελ. 283 καὶ Δινδόρριον *Λεξ. Αἰσχύλ.* σελ. 66 καὶ Βλαυδῆσιον Ἀριστοφ. Θεσμοφ. σελ. 54). Ἐν ἀποσπασματι τοῦ κωμικοῦ Διοδώρου παρ' Ἀθην. σελ. 239, δ' ἀναγινώσκεται «ἀλλὰ κατέλεγεν ἐκ τῶν πολιτῶν δώδεκ' ἄνδρας ἐπιμελῶς ἐκλεξαμένη τοὺς ἐκ δυναστῶν γεγονότας, ἔχοντας οὐσίας, καλῶς βεβιωκότας», ὅπερ ἀτοπώτατον· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γραφὴ δυναστῶν, παντὶ δὲ φανερόν γίνεται ὅτι εἶπεν ὁ Διοδῶρος «τοὺς ἐκ δὲ ἀστῶν γεγονότας» (Ἰδε Κόβητον *Nov. Lect.* σελ. 121), ὡς ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ Περικλεῖ κεφ. 37 ἀνὴρον ἔγραψε μόνους Ἀθηναίους εἶναι τοὺς ἐκ δυοῖν Ἀθηναίων γεγονότας». Δύναται δ' οὐχὶ ἀπίθανόν τι νῦν φανῇ ὅτι ἐλέγετο καὶ κατ' ἀμφοτέρω ἀστὸς ὢν συμπεραίνοντι ἐκ τοῦ παρὰ Δημοσθένει ἀπαντῶντος σελ. 1308,30 «τοῖς χρόνοις τοίνυν οὕτω φαίνεται γεγονώς, ὥστ', εἰ καὶ κατὰ θάτερα ἀστὸς ᾗν, εἶναι πολίτην προσήκειν αὐτόν» (Πρβ. Δινδόρριον *Δημοσθέν.* Τόμ. Ζ', σελ. 1329).

Ὑπάρχει καὶ ὄνομα σύνθετον ἀστόξενος, περὶ οὗ γράφει ὁ Πολυδεύκης I', 60 «Ἀστόξενος δὲ κατὰ μὲν τινὰς ὁ αὐτὸς τῷ ἰδιοξένῳ, κατὰ δὲ τινὰς ὁ γένει μὲν ξένος τιμῇ δὲ ἀστὸς· ἐνίοις δὲ δοκεῖ ὁ φύσει μὲν ἀστὸς δόξῃ δὲ ξένος, ὡς Δακνὸς Ἀργείοις ἀπὸ Ἰοῦς τῆς Ἀργείας ἔχων τὸ γένος». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. λ. ἀστόξενος καὶ Εὐστάθ. σελ. 405,38 καὶ σελ. 485,20 καὶ Βεακ. Ἄν. σελ. 456,5 (Ἰδε Ρουγκήνιον *Τιμ.* σελ. 57 καὶ Βαλκενάρριον *Παρατηρ.* εἰς Ἀμμῶν. σελ. 113 καὶ Δινδόρριον *Θησ. Στεφ.* Τόμ. Α', 6', σελ. 2252).

Τὸ ἐπίθετον ἀστικός ἀντιδικεῖται μὲν καὶ τῷ ξενικός, οἷον Αἰσχύλ. Ἰκέτ. 618 «ξενικὸν ἀστικὸν θ' ἅμα λέγων διπλοῦν μίσγμα», ἀλλὰ συνήθως νοεῖται κατ' ἀντιδικαστολήν πρὸς τὸν ἐκ τῶν ἀγρῶν ὄντα ἢ ἐν τοῖς ἀγροῖς δικαιώμενον ἢ εἰς τοὺς ἀγροὺς ὅπωςδῆποτ' ἀναφερόμενον, οἷον Δημοσθέν. σελ. 1274,11 «καὶ δὴ κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον, ὧ ἄνδρες δικασταί, γενομένης ἐπομβρίας, συνέβη τὸ ὕδωρ ἐμβάλειν· ἀμεληθέν δέ, οὕπῳ τοῦ πατρὸς ἔχοντος αὐτό, ἀλλ' ἀνθρώπου δυσχεραίνοντος ὅλως τοῖς τόποις καὶ μᾶλλον ἀστικοῦ, δις καὶ τρίς ἐμβάλλον τὸ ὕδωρ τὰ τε χωρία ἐλυμῆναι καὶ μᾶλλον ὠδοποιεῖν», κτλ. Τὰ κατ' ἀστὴν ἢ ἐν ἀστει *Διογύσια*, οἷς ἀντιτίθενται τὰ κατ'

ἀγροὺς ἢ ἐν ἀγροῖς, λέγονται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀστικά βιβλ. Ε', 20 «ἔργα ἦν ἐκ Διονυσίων εὐθύς τῶν ἀστικῶν». Ἐν ἀποσπάρματι τοῦ Μουσωνίου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΙΠ', 28 ἀπαντᾷ «τοὺς γὰρ οἰκέτας τῶν δεσποτῶν καὶ τοὺς χωρίτας τῶν ἀστικῶν καὶ τοὺς πένητας τῶν πλουσίων ἴδους ἂν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥωμυλεωτέρους ὄντας», παρὰ δὲ τῷ Λουκιανῷ φέρεται Θεῶν Διολ. Κ', 7 «πῶς ἂν οὖν, ὃ δεσποτα Ἑρμῇ, δυνηθείην ἐγὼ ὀνητὸς αὐτός καὶ ἀγροῖκος ὢν δικαστῆς γενέσθαι παραδόξου θέας καὶ μείζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ τοιαῦτα κρίναι τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστικῶν», παρὰ δὲ τῷ Θεοκρίτῳ κεῖται Κ', 3 «βουκόλος ὢν ἐθέλεις με κύσαι, τάλιν; οὐ μεμάρθηκα ἀγροῖκος οἰέειν ἄλλ' ἀστικά χεῖλα θλίβειν» (Πρβ. καὶ στίχ. 31). Παρατηρητέον δ' ὅτι ὑπὸ τοῦ Συνεσίου ἐλέχθη σελ. 27, 6 «ἀστυπόλεις τε καὶ ἀγροδιαίτοις», ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀριστοφάνους Νεφ. 47 «ἔπειτ' ἔγχεα Μεγακλέους τοῦ Μεγακλέους ἀδελφιδῆν, ἀγροικος ὢν ἐξ ἄστεος».

Τὴν χρῆσιν τοῦ ἀστικός κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ξενικός βλέπομεν καὶ ἐν τῷ ἀστικῷ ἐμπόριον. Βεκκ. Ἀν. σελ. 208, 26 «Ἀστικὸν ἐμπόριον: ὅπου οἱ ἄστοι ἐμπορεύονται. Ἦν δὲ καὶ ἄλλα ξενικόν, ὅπου οἱ ξένοι» καὶ σελ. 284, 5 «Ξενικὸν ἐμπόριον: ὅπου οἱ ξένοι ἐμπορεύονται ἀστικὸν δὲ ὅπου οἱ ἄστικοί (Γρ. ἄστοι)». Πρβ. καὶ σελ. 456, 3. Ὑπὸ τοῦ Πουχίου μνημονεύονται ἀστικοὶ νόμοι ἀντιδικαστελλόμενοι τοῖς ἐμπορικοῖς, οἷον «Ἀστικοὶ νόμοι: οἱ κατὰ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἦσαν γὰρ καὶ ἐμπορικοί», παρὰ δὲ τῷ Λυσίῳ εὐρίσκεται π. Δημοσ. Ἀδικ. 3 «ὅτε περ πρῶτον αἱ ἀστικαὶ δίκαι ἐδικάζοντο».

Κακῶς ἀνεγινώσκετο ἄλλοτ' ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Ἀλκίφρονος «ἀμιλλᾷ [ἐν] ταῖς Ἀττικαῖς ταυταῖσι ταῖς ὑπὸ τρυφῆς διακρούσαις» καὶ «σὺ δὲ ἡμῖν αὐτόχρημα μεσαιπόλιος ἄνθρωπος μενέχκιον Ἀττικὸν ἀνεφάνης» καὶ «Ἀττικῆς στομυλίας καὶ ξένης ἢ κατὰ τοὺς χωρίτας ἐπαίων» (βιβλ. Γ', ια', 3 καὶ κε', 2 καὶ ο', 1) ἀντὶ τοῦ ἀστικάς καὶ ἀστικόν καὶ ἀστικῆς. Εἶπε δὲ καὶ ἄλλαχού ὁ Ἀλκίφρων τὸν ἀστικὸν ἔφηβον καὶ τὰ ἀστικά μενέρακια (βιβλ. Γ', α', 1 καὶ οα', 3. Πρβ. καὶ Α', κς', 1). Τῆς ὀρθᾶς γραφῆς ἀποκατέστησεν ὁ Ρουγκήνιος Λογγίν. σελ. 413 Οὐσιακ. Ἐξέδωκε δὲ καὶ ὁ Ἑρμκνός ἐν ταῖς Εὐμενίσι τοῦ Αἰσχύλου στίχ. 681 «κλύοιτ' ἂν ἤδη θεσμὸν, ἀστικός λεώς» ἀντὶ τοῦ Ἀττικός κατὰ τὸ ἐν στίχ. 997 «χαίρετ', ἀστικός λεώς» (Πρβ. καὶ Ἰκέτ. 501: ἀστικούς βωμούς).

Συχνότερον τοῦ ἀστικός καὶ γνωριμότερον εἶνε, καθὰ προείπομεν, τὸ ἀστεῖος. Διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου ἐδηλοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ ποιότης ἢ ἡ διάθεσις ἢ παρομοιωθεὶς συνήθως τοῖς ἐν ταῖς ἄστεσι ἦτοι ταῖς πόλεσι δαιτωμένοις καὶ ἀναστρεφόμενοις· ὅθεν ἐμφαίνει τὴν ἔννοιαν τοῦ γενναίου ἢ εὐγενοῦς τοῦ τρόπου, τοῦ ἡμέρου καὶ ἡδέος ἢ γλυκέος, τοῦ ἐμμελοῦς καὶ μουσικοῦ ἢ χαρίεντος καὶ εὐτραπέλου, τοῦ κομψοῦ καὶ γλαφυροῦ, τοῦ εὐπρε-

ποῦς ἢ εὐαρέστου καὶ ἀποδεκτοῦ, κτλ. Ἀλκμ. Κωμ. ἀποστ. 25 αὖν δὲ γένοιτ' ἀστεῖος οἰκῶν ἐν πόλει». Ἀριστοφ. ἀποστ. 669 ἀδιάλεκτον ἔχοντα μέστην πόλεως οὐτ' ἀστεῖαν ὑποθηλυτέραν οὐτ' ἀνελεύθερον ὑπαγροικοτέραν». Πλούτ. Μαρ. Γ', 1 αὐτὸν δ' ἄλλον χρόνον ἐν κώμῃ Κερεάτι τῆς Ἀρπίνης δίαιταν εἶχε πρὸς μὲν ἀστεῖον καὶ γλαφυρὸν βίον ἀγροικοτέραν», κτλ. Λέγεται δὲ καὶ ἀστεῖοι καὶ εὐχάριτες καὶ γλαφυροὶ ἀστεῖος θ' ἄμα καὶ ἦθος ἀστεῖον καὶ πρῶον καὶ ἀστεῖόν τι λέξαι καὶ κατεργημένον, κτλ. καὶ παρὰ Σέξτω τῷ Ἑμπειρικῷ σελ. 164,28 «ἔτοι πακεῖ περὶ ἡμᾶς ἀστεῖαν κίνησιν καὶ ἀποδεκτὸν κατὰστήμα καὶ ἀγαστὸν πάθος». Πρβ. καὶ Θωμ. Μάγιστρ. σελ. 123,17 «Εὐπρεπὴς καὶ ἀστεῖος τὴν ὄψιν κάλλιον ἢ ὠρεῖος» τὸ δὲ εὐμορφος κοινόν. Παρ' Ἀριστοτέλει Ἠθ. Νικομ. Δ', γ', 5 κεῖται «ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι». Σημειώσεως δ' ἄξιον εἶνε ἡ χρῆσις, καθ' ἣν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον παρπλαχιάζεται ἐπὶ πραγμάτων ἀγαθῶν ἢ ἀξιολόγων, οἷον Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 620, 6' «ὥσπερ οἶνον ἀστεῖον». Στράβ. σελ. 191 «σιδηρυργεῖα ἐστὶν ἀστεῖα» καὶ σελ. 196 οἰκνωῶς ἀστείας ἐρέας» καὶ σελ. 418 «καὶ δὲ φασιν ἐκεῖ τὸν ἐλλέβορον φύεσθαι τὸν ἀστεῖον» καὶ σελ. 489 «ἄπαν μὲν οὖν τὸ νησιωτικὸν μέλι ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀστεῖόν ἐστι καὶ ἐνάμιλλον τῷ Ἀπτικῷ» καὶ σελ. 764 «ἡ λίμνη μὲν ταριχεῖας ἰχθύων ἀστείας παρέχει» καὶ ἄλλ. Ὁ Ἀριστείδης εἶπε Τόμ. Β', σελ. 1 αὐτοῦ δὲ τῶν ἀστειοτέρων ἀγωνισμάτων ἀξιούντας ἀγωνιστὰς ἢ κριτὰς εἶναι», εἰς ὃ φέρεται σχόλιον «Τῶν ἀστειοτέρων ἀγωνισμάτων: τοὺς λόγους λέγει ἀστειότερα ἀγωνίσματα ἦτοι σεμνότερα, ἐπειδὴ καὶ τὸ τῆς πολιτείας ὄνομα σεμνόν» εἴρηται δὲ ἄλλαχού τὸ ἀστεῖον ἀντὶ τοῦ ἡδύ».

Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Ἀλκίφρονος βιβλ. Γ', σ', 4 ἀπκντχ «οὐκέθ' ὁμοίως δεκτὸς οὐδὲ χαρίεις ἐδόκευν», ἀλλ' ὁ Κόβητος μετέγραψεν «οὐκέθ' ὁμοίως ἀστεῖος οὐδὲ χαρίεις ἐδόκευν» (Var. Lect. σελ. 72). Τοῦναντίον δὲ τὸ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων κεφ. Ζ', 20 «ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ» ὑπέλαβεν ὁ περιφανὴς οὗτος κριτικὸς πληρμελὴ ἀνάγνωσιν τοῦ δεκτός, οὗ ἐγένετο χρῆσις ἐν κεφ. Γ', 35 «οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός, ἀλλ' ἐν παντί ἔθνηι ὁ φεβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτός αὐτῷ ἐστίν» (Μνημοσ. 1860, σελ. 389 κέξ.). Ἀλλ' ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει Τόμ. Α', σελ. 2, 6' «Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ μαρτυρηθεὶς ἀστεῖος εἶναι παρὰ τῷ θεῷ ἔτι ὑπομάζιος ὢν». Πρβ. καὶ Κρημ. Ἀν. Ὁζ. Τόμ. Α', σελ. 31,24 «Ἐξ αὐτοῦ γίνεται καὶ ἀστεῖος, ὄνομα κύριον, (Γρ. ἀστεῖος ὄνομα, κυρίως) ὁ ἐν ἄστει διατρίβων» λέγεται δὲ καὶ ὁ δι' ἡθους χρηστὸν ἐπαινέτος, ὡς ἦν τὸ παιδίον ἀστεῖον τῷ θεῷ. Λέγεται καὶ ὁ γελωτοποιός» ("Ἴδε Κρεῦζηρον Πλωτ. Τόμ. Γ', σελ. 222). Ὁ Κόβητος νομίσας ἀδύνατον τὴν μετὰ δοτικῆς τῷ θεῷ σύνταξιν τοῦ ἀστεῖος ἔτρεψεν αὐτὸ εἰς τὸ δεκτός· ἄλλως δὲ κατέστησε φανερόν ὅτι κάλλιστ' ἔχει τὸ ἀστεῖος καὶ παιδίον ἀστεῖον, οὗ

καὶ μακτόριον παρέθετο ἐκ τοῦ Ἀρισταίνετου λέγοντος Ἐπιστ. Α', 19 αὐτῆς Εὐλαϊθείας ἐν κκιρῷ ἐπιτῆκτῃς τίεται παιδίον ἀστεῖον, νῆ τὰς Χάριτας». Πρβ. Ἑξοδ. Β', 2 αὐτὴν ἔτασεν ἄρρεν ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς» καὶ πρὸς Ἑβρ. 1Α', 23 ἀπίσται Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρία μῆνας ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον» καὶ Φίλ. Ἰουδ. Τόμ. Δ', σελ. 117 «γεννηθεὶς οὖν ὁ παῖς εὐθὺς ὄψιν ἐνέφηνεν ἀστειοτέραν ἢ κατ' ἰδιώτην» καὶ σελ. 118 «εὐγενῆ καὶ ἀστεῖον ὀφθῆναι». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐνδεχόμενοί τινες τὴν δοτικὴν τῷ θεῷ ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ ὑπολαμβάνουσι τὸ ἀστεῖος τῷ θεῷ ἰσοδύναμον τῷ ἀληθῶς ἀστεῖος ἢ πάνυ ἀστεῖος (*vere formosus, admodum venustus*). Πρβ. καὶ Κοραῖν Ἀτ. Τόμ. Β', σελ. 156 «Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (ζ', 20), ὁ Στέφανος λαλῶν περὶ τοῦ Μωϋσέως, λέγει, Καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ ἀντὶ τοῦ Ἀστειότατος».

Πλημμελῶς ἐν τῷ κώδικι τοῦ Πτυχίου εἰνῇ γεγραμμένον «Ἀστίον: καλὸν ἢ πολιτικὸν ἢ ἐπίχριν ἢ κεχαριτωμένον» ἀντὶ τοῦ ἀστεῖον. Ὁρθῶς ἀλλοτρίως φέρεται «Ἀστεῖος: ὁ χάρεις, ὁ ἐπίχρις» καὶ «Ἀστεῖων: τῶν ἐν ἄστει διατρίβόντων καὶ γελωτοποιῶν». Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ὡς τεράστιον ἀντὶ τοῦ ὥσπερ ἀστεῖον ἐν τοῖς Χαρακτῆρσι τοῦ Θεοφράστου κερ. 1Θ' «καὶ εὐχομένων καὶ σπενδόντων ἐκδολεῖν τὸ ποτήριον καὶ γελάσαι ὡς τεράστιόν τι πεποιηκώς». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν ὥσπερ ἀστεῖόν τι εἶρεν ὁ Βερνάρδος (Πρβ. καὶ Κόβητον Μημησ. 1874, σελ. 53). Ματαιοπονοῦσι δ' οἱ συνηγοροῦντες τῇ παρεδεδομένῃ (Ἴδε Ἀστὶον Θεοφρ. Χαρακτ. σελ. 122).

Ὁ Ἀρμῶνιος ποιούμενος λόγον περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἀστεῖος καὶ ἀστικῆς γράφει «Ἀστεῖος καὶ ἀστικὸς διαφέρει» ἀστεῖος μὲν γὰρ ὁ πιθανὸς καὶ χάρεις (Πρβ. Θωμ. Μάγ. σελ. 38,12) ἢ κηθόλου ἐπιδέξιος ἐν πολιτικῇ ὁμιλίᾳ, ἀστικὸς δὲ ὁ ἐν ἄστει διατρίβων. Ἀλλ' ἐν τοῖς Βακχῆρσι Ἀνεκδύτοις κεῖται σελ. 454,7 «Ἀστεῖος καὶ ἀστικὸς διττῶς. Μένανδρος

προσποιήσεις ἀστικὸν σκυτὸν πάλιν.

Ἀλκιῶς Πασιφάη

νῦν οὖν (Γρ. ἀν) γένοιτ' ἄστειος οἰκῶν ἐν πόλει».

Ὁρθῶς δ' ἴσως ὁ Τούπιος ἀνέγνω (*Emend.* Τόμ. Γ', σελ. 18) «Μένανδρος Ἦρω ποιήσεις κτέ.». Πρβ. καὶ Εὐσταθ. σελ. 1383,4 «Ὅθεν καὶ ἀστεῖος κυρίως ἀνὴρ ὁ ἐξ ἄστεος καὶ μὴ ἀγρότης» καὶ Βακχ. Ἀν. σελ. 206,29 «Ἀστεῖος ὁ γέλωτα κινεῖν δυνάμενος καὶ βωμολόχος. Σημαίνει δὲ καὶ τὸν εὐ ἐσταλμένον καὶ τὸν εὐλαλον, ὃ ἐνκντίας ἐστὶν ὁ γριτικὸς ἄνθρωπος καὶ ἄγροικος. Σημαίνει δὲ καὶ τὸν ἐν ἄστει διατρίβοντα καὶ τὸν διὰ τῆθος ἐπαινούμενον». Τὸ γριτικὸς μετατυπωτέον εἰς τὸ χωριτικὸς. Πρβ. Αἰλικαν. Ποικ. Ἱστορ. Θ', 27 «ἀνδρὶ Λακωνικῷ μὲν χωριτικῷ δὲ ἐπέπληξέ τις πενθοῦντι πάνυ σφόδρα ἐκθύμως· ὁ δὲ ἀπλάστως ἀπεκρίνατο». Πλούτ. Περικλ. ΑΔ', 3 «τὴν μὲν νόσον ἢ τοῦ χωριτικοῦ πλήθους εἰς τὸ ἄστυ συμφορήσεις ἐργάζε-

ται». Γρηγόρ. Νύκτ. Τόμ. Β', σελ. 1010, α' «ἀστικοί τε καὶ χωρτικοὶ δῆμοι». Εὐστάθ. σελ. 1916, 48 «χρήσις δὲ τοιαύτη παρὰ Σαπφῶς ἐν τῷ τίς δ' ἀγροῖωτις θέλγει νόον οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράχεια ἔλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν; ἤγουν ποῖα γυνὴ χωρτικὴ ἐξωστμένη ἀγροικικώτερον ἐφέλκεται ἐραστὴν;» (Δαμσκ. Βί. Ίσιδ. σελ. 133, 36 Οὐεστ. «ἐγὼ χωρίτις εἰμι καὶ ἀγροικος»), κτλ. Ἐν ἀποσπόμενῳ τοῦ Μουσωνίου παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΝΓ', 18 ἀπκντξ α χωρτικῶς ἐκότερον αὐτῶν βιοῦντα καὶ αὐτουργία χρώμενον καὶ τῆς ἐν ἀστεί διατριβῆς ἀπεχόμενον. Λέγεται δὲ καὶ χωρτικῶς ἐσταλμένος καὶ ἐσταλμένοι χωρτικῶς ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Συνεσίου (σελ. 165, α' καὶ σελ. 245, γ'), κτλ.

Τὸ ἀστικός εὐρίσκεται ἐνίστη κείμενον ἀντὶ τοῦ ἀστεῖος, ἀλλὰ τῆς ἐναντίας χρήσεως παράδειγμα οὐδὲν ἡμεῖς γινώσκομεν. Ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου σελ. 577, δ' ἔχουσιν οἱ κώδικες «ἦν δὲ ἡ Λαμία σφόδρα εὐθικτος καὶ Ἀττικὴ πρὸς τὰς ἀποκρίσεις» ἀντὶ τοῦ ἀστικῆς. Πρβ. σελ. 578, ε' «ἦν καὶ ἀστεία τις ἀποκρίνασθαι». Τὴν ὀρθὴν γραφὴν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἀθηναίου ἀποκατέστησεν ὁ Ρουγκήνιος (Λογγίν. σελ. 412 Οὐεισκ.), ὅστις καὶ τὸ παρὰ Διογένηι τῷ Λαερτίῳ Γ', 86 «οὗτος ἐσθῆτί τε μαλακῇ ἐχρῆτο καὶ ὑπέρογκος ἦν τὸ σῶμα, ὥστε αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν μὴ Ποντικῶν ἀλλὰ Πομπικῶν καλεῖσθαι» μετέθεκεν εἰς τὸ ἀστικῶν ἐκλαμβάνων αὐτὸ ἀντὶ τοῦ ἀστεϊζόμενων.

Ὁ ἄγαρ ἀστεῖος ὀνομάζεται ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου ὑπεράστειος, ὃ δὲ μὴ ἀστεῖος λέγεται ἀνάστειος, εἰς σελ. 250, ε' αὐτὸ Καπανεύς — ὑπεράστειος ἦν» καὶ σελ. 585, ε' «ἐμμελής δὲ ἦν πάνυ ἡ Γινάθκινα καὶ οὐκ ἀνάστειος ἀπορθεγγέσθαι». Παρήχθησαν δ' ἐκ τοῦ ἀστεῖος δύο ὀνόματα, τὸ ἀστεϊότης καὶ τὸ ἀστεϊοσύνη, οὗ ποιεῖται μνησὶν καὶ Θωρᾶς ὁ Μάγιστρος γράφων σελ. 43, 4 «Ὡς περ ἀστεῖος, οὕτω καὶ ἀπτεϊοσύνη, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Ἀντιοχικῷ ἀστεϊοσύνη δὲ ἡ διὰ πάντων».

Ἐσχηματίσθησαν δὲ καὶ ῥήματα δύο ἐκ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου, τὸ ἀστεϊεύομαι, ἐξ οὗ τὸ ἀστεῖσμα, καὶ τὸ συχνότερον αὐτοῦ καὶ δοκιμώτερον ἀστεῖζομαι, ἐξ οὗ τὸ ἀστεῖσμός καὶ ἀστεῖσμα.

Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 28, 19 Διδ. κινάζων καὶ ἀστεϊεύμενος ὁ Δικαιόπολις» καὶ σελ. 182, 39 «πάλιν ἀστεϊεύεται τοῦ θεοῦ τὴν ὀργὴν καταπραῦναι διὰ τούτων βουλόμενος» (Πρβ. καὶ Σχολ. Εὐρ. Τόμ. Β', σελ. 323, 10). Σχολ. Πινδ. σελ. 67 «ἡσταιεύσατο πρὸς τὴν τῆς εὐτυχίας ὑπερβολὴν» (Πρβ. καὶ Εὐφραῖμ Σὺρ. Τόμ. Γ', σελ. 185, γ'). Εὐστάθ. Μικρ. Συγγρ. σελ. 106, 65 «ὅπου τὸ τοῦ μητροπολίτου ἀστεῖσμα δοκεῖ ταῖς ἐσφαλμέναις λαλιαῖς εἶναι — παροίνιος». Περὶ τῶν εἰς ΕΥΟΜΑΙ ῥημάτων διελέξαμεν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 463 κέξ.

Στράβ. σελ. 628 ἀστέϊζόμενοι δὲ τινες — φασίην. Πλούτ. Μαρκ. ΚΑ', 5 περὶ τεχνῶν καὶ τεχνιτῶν ἀστέϊζόμενον καὶ διατρίβοντα πρὸς τοῦτο πολὺ

τῆς ἡμέρας». Ἰώσηπ. κατ' Ἀπίων. Β', θ', 2 «οὕτω γὰρ ἀστειζόμενος γέγραφε». Φίλ. Ἰουδ. Τόμ. Α', σελ. 170 «ἀλλὰ τὸ πλέον ἀστειζόμενος». Φιλόστρ. σελ. 519 «πρὸς φύσεως μὲν γὰρ τοῖς Ἰωνικοῖς τὸ ἀστειζεσθαι» καὶ σελ. 534 «ἤστειζετο δὲ τάδε» καὶ σελ. 576 «οὐκ ἀπὸ δόξης ἤστειζοντο». Ἀριστᾶν. Ἐπιστ. Α', 14 «Κρωδύλου ζεύγος ἀστειζόμενοι πολλάκις ἐπιφωνοῦσιν ἡμᾶς». Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 588,10 «ἀστειζόμενος δέ τις κωμικώτερον κτέ.» καὶ σελ. 630,2 «εἰρηκέ τις παλαιὸς ἀστειζόμενος» καὶ Παρεκβ. εἰς Διονύσ. σελ. 321,41 Διδ. «ἔτι πλέον ἀστειζόμενος ἔφη» (Πρβ. καὶ Μικρ. Συγγρ. σελ. 202,56). Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 49,29 εἶναι καὶ αὐτὸς — δοκῇ ἀστειζεσθαι» καὶ σελ. 73,11 «οὕτω γὰρ οἱ δορυγῶγες ἀστειζόμενοι ἔλεγον» (Πρβ. καὶ σελ. 116,53), κτλ. Ὁ Εὐστάθιος παραλαμβάνει τὸ ἀστειζεσθαι καὶ ἐπὶ παθητικῆς διαθέσεως, ἐφ' ἧς σχηματίζει καὶ παθητικὸν ἀόριστον ἀστεῖσθηναι. Παρεκβ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 1572, 34 «ὅθεν ἀστειζεται τὸ μάστιξ δ' ἔλχαν» καὶ σελ. 1914,43 «εἰς τὴν παρὰ τοῖς πάλαι ἀστειζομένην χελιδόνι παρώνυμον παιδιάν» καὶ σελ. 322,9 «ὥς ἐπὶ νεκροῦ τινος ἀστεῖσθηναι τὸ ἔκειτο μὲν κτέ.» καὶ σελ. 1573,23 «παραμονὴ δὲ σταφυλῶν ἤστεισθη κατὰ τὸν Ἀθήναιον ὑπὸ Λυγκέως». Τὸ ἐνεργητικὸν ἀστειζῶ μνημονεύεται ὑπὸ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου λέγοντας σελ. 140,3 «καὶ ἀστειζῶ καὶ ἀστεῖσμός», ἀλλ' οὐδέποτε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χρησὶς αὐτοῦ ἐγένετο.

Πολυδεύκ. Θ', 17 «ἀπὸ μὲν τοῦ ἀστεως οὐχ ὁ ἀστὸς μόνον καὶ ἡ ἀστή, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀστικός καὶ ὁ ἀστεῖος καὶ τὸ ἀστεῖζεσθαι καὶ ἀστυπολεῖν καὶ ἀστυνόμος καὶ παρὰ Κριτίᾳ ὁ ἀστυτρίψ». Μοῖρ. σελ. 74 «Ἀστεῖζεσθαι Ἀττικῶς, πολιτεύεσθαι, τουτέστιν ὠρχίζεσθαι, Ἑλληνικῶς». Ήσύχ. «Ἀστεῖζεσθαι: πολιτεύεσθαι» καὶ «Ἀστειζόμενος: ὠρχίζόμενος» καὶ «Ἀστειζεται: ἀγλαίζεται, ὠρχίζεται, κομψεύεται» (Πρβ. καὶ Βεκκ. Ἀν. σελ. 454,14 καὶ 16 καὶ σελ. 455,11). Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πολιτεύεσθαι γραπτέον παρὰ τὸ τῷ Μοίριδι καὶ τῷ Ήσυχίῳ πολιτικεύεσθαι. Καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουῖδα ἀναγινώσκεται κακῶς «Ἀστειζόμενος: ἀγλαίζόμενος, ὠρχίζόμενος, κομψεύόμενος» καὶ ἀστεῖσμός τὸ συμπολιτεύεσθαι» καὶ «Ἀστεῖος: εὐσύνετος, εὐπρόσωπος, χάρις, καλός, γελοιώδης—καὶ ἄστεῖος: ἀστειζομένους, πολιτευομένους» ἀντὶ τοῦ πολιτικεύεσθαι καὶ πολιτικευομένους. Πρβ. Βεκκ. Ἀν. σελ. 454,5 «Ἀστεῖος: εὐσύνετος — πολιτικευόμενος» καὶ σελ. 454,11 «Ἀστεῖος: ἀστειζομένους, πολιτικευομένους». Τὸ ῥῆμα πολιτικεύομαι ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ πολιτικός, ὡς τὸ μουσικεύομαι ἐκ τοῦ μουσικός, τὸ λογικεύομαι ἐκ τοῦ λογικός, κτλ., περὶ ὧν ἐποιήσαμεθα λόγον ἐν τῇ περιοδικῇ συγγραμμῇ Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 474 κέξ. Ἐλαμβάνετο δ' ἐνίοτ' ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ τὸ ἐπίθετον πολιτικός ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας τῷ ἀστεῖος· ὅθεν ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ήσυχίου λέγεται «Πολιτικός: ἀστεῖος μετὰ τέχνης τινός, ὁ ἐν πόλει ἀναστρεφόμενος» (Πρβ. καὶ Φώτ. Λεξ. σελ.

439,12 καὶ Σουίδ. λ. πολιτικός. "Ιδε Ἑρνέστον *Λεξ. Τεχνολ.* σελ. 281 καὶ Ρουγκήνιον *Λογγίν.* σελ. 413 Οὐείσκ.). Παρ' Ἐπιφανίῳ κεῖται Τόμ. Β', σελ. 686,27 «παντὶ ἀνθρώπῳ πολίτῃ τε καὶ ἀγροίκῳ ἀπόθεσις τοῦ σώματος ἀγρός» ἀντὶ τοῦ πολιτικῷ, παρὰ δ' Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ φέρεται Τόμ. Ε', σελ. 813,26 Σαβ. «γέλως γέγονε τὰ ἡμέτερα καὶ πολιτικισμός καὶ ἀστείότης», περὶ οὗ ἀλλαχοῦ.

Σημειῶδες εἶνε τὸ ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου ἀναγινωσκόμενον ἀ'Ενασταίζόμενον: ἐνοικοῦντα».

Τῶν ἐκ τοῦ ἀστεῖζομαι παρηγμένων ὀνομάτων παλαιότερον καὶ συχνότερον εἶνε τὸ ἀστεῖσμός. Διονυσ. Ἀλικαρν. π. Λεκτ. Δημοσθ. Δειν. 54 «ὥς καὶ τοὺς ἀστεῖσμούς ἐν τοῖς Δημοσθένους λόγοις». Φίλ. Ἰουδ. Τόμ. Ε', σελ. 316 «χάριν ἀστεῖσμοῦ παρείληπτει». Φιλόστρ. σελ. 540 «ἀναγράψω καὶ τοὺς ἀστεῖσμούς τοῦ Πολέμωνος». Λογγίν. π. Ὑψ. ΛΔ', 2 «ἄφατοί τε περὶ αὐτόν εἰσιν ἀστεῖσμοί». Εὐνάπ. σελ. 99 Βοισσ. «οἱ μὲν οὖν Ἀττικοὶ μυκτῆρα καὶ ἀστεῖσμόν αὐτόν καλοῦσι». Δημήτρ. π. Ἑρμην. 128 «οἱ τοιοῦτοι ἀστεῖσμοὶ οὐδὲν διαφέρουσι σκωμμάτων οὐδὲ πόρρω γελωτοποιίας εἰσί». Ῥήτ. Οὐκλζ. Τόμ. Η', σελ. 601 «ἀστεῖσμός δέ ἐστι προσποίησης πιθανῆ τοῦ μὴ λέγειν ἢ μνημονεύειν ἡμᾶς ἀ λέγομεν» (Πρβ. καὶ σελ. 725,10 καὶ σελ. 760,9 καὶ σελ. 773,14). Τζέτζ. Λυκόφρ. σελ. 578 «τὸ δὲ σχῆμα χαριεντισμός καὶ ἀστεῖσμός λέγεται» (Πρβ. καὶ Κραμ. Ἀν. Ὁξ. Τόμ. Γ', σελ. 362,28). Σχολ. Ὀδυσσ. σελ. 380,11 «γέλῃ καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα εἰς ἀστεῖσμόν ἐλθών». Σχολ. Ἀριστοφ. σελ. 45,22 «ἐπέμεινε δὲ τῇ τροπῇ καὶ τῷ ἀστεῖσμῷ», κτλ. ("Ιδε Ἑρνέστον *Λεξ. Τεχν.* σελ. 44 καὶ Βοισσονάδην *Εὐναπ.* Τόμ. Α', σελ. 404 καὶ Μεινέκιον *Ἀναλ. Ἀλεξ.* σελ. 358). Εἵκατε δ' ὁ Ἑρμπερρούσιος ὅτι καὶ παρ' Ἀλκίφρονι Ἐπιστ. Β', δ', 4 ἦτο κατ' ἀρχὰς γεγραμμένον «Αἰγυπτίαις θέλων ἀστεῖσμοῖς σε διακτωθάζειν» ἀντὶ τοῦ φερομένου ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἀπτικισμοῖς ("Ιδε Ρουγκήνιον *Λογγίν.* σελ. 412 Οὐείσκ. Πρβ. καὶ Κόβητον *Var. Lect.* σελ. 51 καὶ Κρεῦζήρον *Πλωτ.* Τόμ. Γ', σελ. 222). Ἀσύστατος εἶνε ὁ τύπος ἀστισμός, ὅστις κεῖται παρὰ Σουίδας «Ἀστισμός: πιθανολογία. Ἀποστῆναι ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς καὶ ἀστισμῶν» καὶ παρὰ Ζωναρᾶ *Λεξ.* σελ. 313. Πλημμελῶς δ' ἔχει καὶ ὁ ἀστειασμός. Πρβ. Σουίδ. «Προσαστειασάμενος: ἀστεῖόν τι προσειπών. Ὁ δὲ παρακλῆσας αὐτόν καὶ τι προσαστειασάμενος τοιοῦτον αἰεὶ δ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἡερέθονται». Δὲν εἶνε Ἑλληνικὸν τὸ προσαστειασάμενος ἀλλὰ τὸ προσαστεῖσάμενος.

Τοῦ οὐδετέρου ἀστῆισμα παρέχει ἡμῖν παρὰδείγματα ὁ Τζέτζης γράφων «Ὁμήρου δ' ἀστῆισμασιν» καὶ «τὰ ἀστῆισμασιν ἐν μόνῳ ἐγράφη τῷ πρωτογράφῳ χάρτῃ» (Ἀλληγορ. Ἰλ. Σ, 568 καὶ Μουσ. Ῥην. Τόμ. Δ', α', σελ. 7. Πρβ. καὶ Ἱστορ. Δ', 7. 80). Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ (σελ. 630,1) «ὅτι πηγὴ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ποιητὴς οὐ σπουδαίων μόνον ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν ἀστῆισμασιν».

Πλημμελῶς ἐν τοῖς Φιλολογικοῖς Παρέργοις τοῦ σοφοῦ καὶ σεβαστοῦ καθηγητοῦ Φιλίππου Ἰωάννου εἶνε γεγραμμένον σελ. 111 ἐκδ. 6' «Οἱ Ῥωμαῖοι ἀστυκούς καὶ ἀγροτικούς διέστελλον δούλους» καὶ σελ. 560 «χλιδὴ τ' ἀστυκὴ ἢδ' ἐβρότης». Πρβ. καὶ Ἀσώπιον Λόγ. π. Ἀλεξ. σελ. 286 εἰς τὴν ἀστυκὴν ἦτοι ἐμφύλιον (civil) κεβέρνησιν τοῦ καὶ Ἑκθ. Ροδοκ. Διαγ. 1865, σελ. 14 «ἡ λέξις ἀστυεῖσμός, λόγος δηλ. καὶ δικωγὴ ἀρμόζουσα τοῖς ἀστυκόις, εὐγενικός» καὶ Οἰκονόμον περὶ τῶν Ο' Τομ. Α', σελ. 339 καὶ 345 καὶ 519 καὶ ἄλλ.

Ἐν τῇ Γραμματικῇ τοῦ Φρυσικλέους ἀναγινώσκεται σελ. 271 «Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν σχηματίζεται -ικός, ἐκ δὲ ὀλίγων γίνεται υκός, οἷον θηλυκός, Λιβυκός, ἀστυκός (ἀλλὰ συνηθ. ἀστικός)». Καὶ ὁ Ἑμστερρούσιος ἐδόξαζεν ὅτι ἐδιφορεῖτο τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπιθέτου γραφόμενον καὶ διὰ τοῦ Υ' καὶ διὰ τοῦ Ι (Πολυδ. Τόμ. Ε', σελ. 887 Δινδ.) καὶ ὁ Βηλκενέριος (Ἀμμων. σελ. 26) καὶ ὁ Λοβέκκιος (Φρυσ. σελ. 210 καὶ Προλεγ. σελ. 340). Φαίνεται δ' ὅμως ὅτι δὲν ἐζητάσθη ὑπ' αὐτῶν τὸ πρᾶγμα προσηκόντως.

Τὸ Λιβυκός δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ γραφῇ, τοῦ δὲ θηλυκός ἀναμφισβήτητος ὑπάρχει ἢ διὰ τοῦ Υ' ἐκφορά (Πρβ. καὶ θηλυκώδης καὶ θηλυκεύομαι), ὡς καὶ τοῦ πηχυαῖος ἐκ τοῦ πῆχυς-πήχεως (Πρβ. καὶ πῆχυος). Ἀλλὰ τὸ διὰ τοῦ Υ' προενηνεγμένον ἀστυκός ἐξελέγχεται ἀσύστατον.

Ἄν τις ἀποβλέψῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀστός ἐκ τοῦ ἄστυ, περὶ ἧς κατανοεῖ ὅτι, ὡς ἐγένετο τὸ ἀστ-ός προσαρτηθείσης τῆς καταλήξεως ος, οὕτω καὶ τὸ ἀστ-ίτης καὶ τὸ ἀστ-ικός προσκολληθεῖ τῶν καταλήξεων ίτης καὶ ικός· καὶ παντὶ μὲν φανερὰ ἀποβαίνει ἡ ἁρμονία ἢ ὑπάρχουσα ἐν τῇ σειρᾷ :

ἄστυ, ἈΣΤ-ός, ἈΣΤ-ίτης, ἈΣΤ-ικός, ἈΣΤ-εῖος,

οὐδέναι δὲ λανθάνει ἡ ἀσυμφωνία ἢ οὐσα ἐν τῇ σειρᾷ :

ἄστυ, ἈΣΤ-ός, ἈΣΤ-ίτης, ἈΣΤΥ-κός, ἈΣΤ-εῖος.

Καὶ πάντῃγραφά δὲ συνήθως τὸν διὰ τοῦ Ι τύπον φέρουσιν ἀστικός, σπανιώτερον δὲ τὸν διὰ τοῦ Υ' ἀστυκός, ὅστις εἶνε τῶν βιβλιογράφων πλημμέλημα ῥυθμιζόντων τὴν γραφὴν τοῦ ἐπιθέτου κατὰ τὴν τοῦ πρωτοτύπου ὀνόματος ἄστυ. Πρβ. δορυάλωτος καὶ δορυσθενής ἀντὶ τοῦ δοριάλωτος καὶ δορισθενής, ὀξύνης ἀντὶ τοῦ ὀξίνης, κτλ.

Τὴν διὰ τοῦ Ι γραφὴν ἀστικός προκρίνει ὁ Βρέμιος (Λυσ. καὶ Αἰσχ. σελ. 187) καὶ ἄλλοι. Περὶ τοῦ πλατυκός-πλατικός καὶ τοῦ ἀλυκός-ἀλικός θὰ εἰπώμεν τὰ δέοντα ἐν ἄλλῳ τόπῳ.

Ὡς ἐπίμετρον παρατιθέμεθα τὰ περὶ τοῦ ἀστεῖος καὶ ἀστειότης γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου Κοραῖ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀστείων τοῦ Ἱεροκλέους (σελ. 16') :

«Ὁ Ἀστεῖος, καθὼς ἀκόμη σήμερον τὸν ὀνομάζομεν, εἶχεν εἰς τοὺς παλαιούς κοινότερον ὄνομα τὸν Εὐτράπειον· καὶ τὴν ἀπὸ μᾶς λεγομένην Ἀστειότητα, ὀνομάζαν ἐκεῖνοι Εὐτραπείαν. Τοῦτο σημαίνει καὶ ὑποθέτει

Εὐτροπία, ἤγουν καλοτροπία, καλοηθία· καθὼς ἡ ἀστείότης, δικάσει ψυχῆς ἀνθρώπου, γεννημένου καὶ θραμμένου εἰς Ἄστν, ἤγουν εἰς πόλιν, ὅπου τὰ ἥθη ὑποθέτονται κομψότερα καὶ ἡμερώτερα παρὰ τῶν χωρικῶν, τῶν γεννημένων δηλαδὴ εἰς τὰ χωρία. Τὴν αὐτὴν μεταφορὰν ἐφύλαξε καὶ ἡ κοινὴ γλῶσσα. Ἀπὸ τὴν Χώραν, τὴν σημαίνουσιν τὸ Ἄστν, ἢ τὴν Πόλιν, ἐσχημάτισε τὸ Χωρατόν, ἢ Χωράτευμα (Ἀστείότης), τὸ Χωρατεύω (Ἀστεύομαι), καὶ τὸ Χωρατευτής, ἢ γρατικοτουρκοχυδαϊκῶς, Χωραταντοής (Ἀστεῖος)».

«Ἡ διάθεσις αὕτη στέκει εἰς τὸ νὰ λέγῃ τις κατ' ἄλλων, καὶ ν' ἀκούῃ ἀπ' ἄλλους σκώμματα καὶ περιπαίσματα εὐφυῆ, ἐκφρασμένα μὲ τοιαύτην χάριν (ὡς τὸ σημαίνει καὶ τοῦ Ἀστεῖζομαι, ἢ Ἀστεύομαι, τὸ συνώνυμον Χαριεντίζομαι), ὥστε νὰ κινῶσιν εἰς γέλωτα, χωρὶς νὰ λυπῶσιν ἢ νὰ ταρασσῶσι τὸν ἀκούοντα. Ἡ φυσικὴ αὕτη ἀρετὴ, διὰ νὰ ᾔηται ἀληθῶς τοιαύτη, πρέπει, καθὼς καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρεταί, νὰ στέκῃ εἰς τὴν μεσότητα. Τὰ ἄκρα της εἶναι, καθ' ὑπερβολήν, ἡ Βωμολοχία, κατ' ἑλλειψιν, ἡ Ἀγροικία. Ὁ βωμολόχος λέγει καὶ ἀκούει τοιαῦτα γελοῖα, ὅποια λυποῦσι πλέον παρὰ εὐφραίνουσι τὸν ἀκούοντα· ἐξεναντίας ὁ Ἀγροικὸς, μήτε λέγει, μήτε ν' ἀκούσῃ ἀπ' ἄλλους ὑποφέρει τίποτε γελοῖον. Κυρίως Ἀγροικὸς λέγεται ὁ κατοικῶν τοὺς ἀγροὺς, ἤγουν τὰ χωρία, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν αὐτὴν λέξιν Χωρίον, ἐσχηματίσαμεν τὸν Χωρικόν ἢ Χωριάτην, καὶ κατὰ μεταφοράν, τὸν ἔχοντα τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἔχουσιν οἱ γεννημένοι καὶ θραμμένοι εἰς τοὺς ἀγροὺς».

Σελ. 22,34 γραπτέον «ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου». Σελ. 291,1 γρ. αὐτοῦ-
ναντίαν». Σελ. 293,20 γρ. ἀπαρὲς Ρούφω τῷ Ἐφραίμ.

Η ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Εὐρισκόμενός ποτε παρὰ τινι φίλῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, περόντος καὶ τοῦ γηραιοῦ καὶ ἐμπείρου διδασκάλου μεγάλης μαίσεως τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τοῦ κ. Γ. Σ. . . , εἶδον αἰφνης ἀναγεννώμενον ἐκ τοῦ μηδενὸς ζήτημα, περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἰδίως περὶ τῆς γλώσσης τὴν κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς διατριβὴν αὐτοῦ ἐλάλησεν· ἐν τούτοις ὁμῶς μετὰ μακρὰν ἀνωφελεῆ συνδιάλεξιν τὸ πρᾶγμα ἔμεινεν ἐν τέλει παντελῶς ἀλυτον, τοῦθ' ὅπερ εὐκόλως ἡδύνατό τις νὰ προμαντεύσῃ, οὐ μόνον διότι οὔτε ὁ τόπος, οὔτε ὁ χρόνος ἦσαν πρὸς τοιαύτην συζήτησιν κατὰλληλα, ἀλλὰ καὶ διότι οὔτε οἱ μέρος εἰς τὴν συνδιάλεξιν λαβόντες ἦσαν περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐντρίβεις, οὔτε δυνατόν ἦτο, καθὼς μοι ἐφαίνετο, νὰ λυθῇ